תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר זרעים

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי מעשר שני

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי מעשר שני

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-מעשר-שני/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ג 4
פרק ד 5
הלכה ו 5
פרק ה 6
הלכה ג 6

פרק א

הלכה ג

מה הפרט מפורש שהוא וולד וולדות הארץ כו' וכ"ה בפסחים (פ"ג ה"א) דנה בת"כ בתחלתו בי"ג מדות הובאו ג"כ זה והתם ר' ישמעאל דרש כן. ושם סיים ג"כ וגדולי קרקע והקה"ע מחק זה ובתוס' העזרה כתב שאין זה נכון בעיניו אולם לא ראה בירושלמי כאן ובפסחים שמבואר כגירסת הק"א וכן כתבו הראב"ד והר"ש בת"כ שם כגירסת הק"א. וראיתי להיד דוד (דס"ח ט"ב) שכ' שהר"א פי' וולדות הארץ היינו שגדל מאחר ותמה עליו ע"ש. ואני לא ראיתי זה כלל בר"א שהרי כתב וולד וולדות מן הארץ דבר שנברא משמת ימי בראשית מן הארץ כו' ואח"כ כתב אבל ר' ישמעאל בעי שיהי' דומה לפרט אף בוולדות הארץ וממעט לדגים הרי שר' ישמעאל ממעט מוולדות הארץ דגים ומוכח שלא פי' כהיד דוד. ומה שתמה עוד עליו על מה שפי' דכמהין לא הוי פירי מפירי הנה כן פירשו ג"כ הראב"ד והרא"ש בת"כ והוא כשיטות רש"י בכמה דוכתי. ועי' בבאר שבע (ד' צא א') שהאריך לתמוה על הר"מ ה' מעשר שני (פ"ז ה"ד) שכ' דכמהין ופטריות אין נקחין בכסף מעשר לפי שאין גידוליהן מן הארץ דהא בש"ס ברכות ונדרים (נ"ה ב') מבואר דהם גדלים מן הארץ ואין יונקים מן הארץ ולק"מ דהא כ' הר"מ ה' נדרים (פ"ט הי"א) ואם אמר כל גדולי קרקע עלי אסור אף בכמהין ופטריות אע"פ שאין יונקין מן הקרקע גדלין הן בקרקע עכ"ל מבואר דגדולי קרקע נקראין ולא גדולן מן הארץ וע"כ שפיר כ' הר"מ דכמהין ופטריות אין גידולן מן הארץ והאי תנא דקאמר בש"ס אינו משבש הגירסא אלא ה"ק כל דבר שאינו יונק מן הארץ לאו גידולו מן הארץ מקרי וכמ"ש הלח"מ שם. וכן מבואר להדיא ברש"י סוכה (יא ב') על בהמות וז"ל דנהי דגידולי הארץ מקרי על שם שהארץ מגדלתן במרעה ופרנסה אבל גידולים מן הארץ לא אקרי אלא דבר הצומח מן הקרקע ולא בהמות דתניא בהשוכר את הפועלים כו' מה דיש מיוחד דברים שגידוליו מן הארץ יצא החולב והמחבץ והמגבן אלמא לאו גידולין מן הארץ קרי להו תנא עכ"ל מבואר כחילוק שחלקתי וכ"כ הריטב"א בעירובין דכ"ז ע"ב ע"ש. ועי' תוס' סוכה שם מ"ש מקידושין גבי הענקה ודברי התוס' האלו הי' בהעלם עין מהיד שאול כי' רי"ז ביד יוסף ס"ק ל"א ע"ש:

פרק ד

הלכה ו

עד כדון חדשות כו' הפני משה מהפך הגירסא וצ"ל עד כאן ישינות כו' וקאי אדברי ר' יוסי דאמר אשתקד היתה מלאה תרומה ופינה דזה הוא רק באותיות ישינות דאיכא למיתלי באשתקד חדשות מאי איכא למימר וקאמר דאפי' כן אני אומר אתמול היתה מלאה תרומה ופינה עכ"ד וא"כ מבואר דאף ביום א' אמרינן שהיה שם תרומה ופינוהו ומזה יש לתמוה על התפארת ישראל פ"ד ממעשר שני שכ' וז"ל והא דקאמד אשתקד היינו משום דלתשמיש זמן מועט לא היה כותב עליו תרומה אלא אמרינן אשתקד דלשנה שלימה זימן אותה לתת לתוכה תרומה עכ"ל והוא תמוה דהא מבואר להדיא בירושלמי דאפי' ליום א' אמרינן שפינה התרומה והניח החולין. אולם י"ל דהתפארת ישראל פי' הירושלמי כמו שפי' הרא"פ ובמעשה אורג במעשר שם והגירסא היא כפשוטה עד כאן חדשות דהיינו דהתבואה היא חדשה אבל אם התבואה ישינה א"כ לא שייך לומר שפינה וקאמר דאעפ"כ אמרינן שפינה התבואה הישינה מתרומה והניח חולין ישנים וא"כ אין מזה סתירה להתפארת ישראל. אולם בלא"ה אין דבריו מסתברים כלל וכמו שיראה המעיין ואין חילוק בין זמן מרובה לזמן מועט:

כהדא דר' יונה ור' יוסי. כתב הפני משה ר' יונה ור' יוסי גרסינן כו. הנה כן הוא הגירסא בתוס' יבמות (קט"ו ב' ד"ה אימר) ובשו"ת הרא"ש (כלל פ"ו יונה ור' אסי, והנה הפני משה סיים ע"ז וזהו שורש קס"א ענף ד') הגירסא ר' הרא"פ דזהו כר' יוסי ואישתמט מינייהו דברי ר' ירוחם ההובא בב"י ח"מ (סי' קט"ו) ונפסקה שם בש"ע בלא שום חולק דבשותפין שיש סימן בחביות אמרינן דהוא משל אשתקד ועתה היא של השני והיינו דבממון מודו רבנן לר' יוסי. וכן נראה מפי' ר"ח שהביאו התוס' ביבמות שם שהביא דברי הירושלמי להלכה אף דפסקינן כרבנן דהם מודו לר' יוסי בממון, ועשו"ת ח"ס (חיו"ד ס' רנ"ב) שכ"כ בפשיטות וא"כ זהו אינו דוקא כר' יוסי דאתיא אפי' כרבנן. וראיתי להעיר ע"ד הח"ס שס שכ' וז"ל ובפ' המפקיד גבי שנים שהפקידו אצל א' כתב הרי"ף ופסק רבא הא דקתני רישא נותן לזה מנה ולזה מנה משום פשיעותא דהו"ל למיכתב שמא דגברא דמפקיד גבי כו' ע"ש אע"ג דאפי' אי כתב שמא עדיין י"ל אשתלאי או לפנחא שבקי' ז"א בודאי אי הנפקד המוחזק או יורשיו אחריו אומדים דלמא שלנו הם והאי שמא אישתלוי או לפנחא לא היה מוציאים מיד המוחזק אבל היכא דהנפקד יודע שאינו שלו אלא של א' משני אלו אז בודאי כתבו מוכיח וז"פ. ולפ"ז מ"ש רמ"א ביו"ד ססי' רנ"ט מי שמצא כיס של מעות בתיבתו וכתב עליו צדקה סמכינן אכתיבה והרי הן צדקה נמי

איירי בכה"ג שיודע שיש לו כיס צדקה ואינו יודע איזהו וס"ל להרמ"א דבצדקה לעניים הוי ספק וסמכינן אכתיבה כיון שודאי שיש לצדקה כיס כאן אבל אי לא ידע כלל שיש לו שום כיס אז לא ברירא אם מוציאין מהמוחזק ע"י כתיבה ותליא בפלוגתא אי ספק צדקה דומה לאיסודא או לממונא עכ"ד הח"ס. ולענ"ד לא נהירא כן, וראי' מתשו' הרא"ש (כלל פ"ו סי א') שמבואר שם שיש לסמוך אכתיבה והביא ההוא דפנחא וכ' וז"ל דלא דמי דהתם דרך הוא דבני ביתו אוכלים פירות הנמצאים בבית ואין איסור בדבר הלכך מניח הסימן עליו כדי למנעם מלאכול אבל הכא כך יש איסור לגזול ולגנוב ממון אביו או אשה ממון בעלה כמו ממון אחר ואם אינם נמנעים מליקח ממון אבותם או אשה ממון בעלה גם לא ימנעו ליקח ממון אחרים וע"ש שכ' שרק גבי ההוא דר' יונה דהוא בשותפין דסתם דרך השותפין לרשום כ"א שלו אחר שחלקו ואחרי שכבר נעשה אין מקפידין להסירן כי כ"א מכיר בשלו אבל בסתם בני אדם שאין דרכו לרשום אין לנו לומר שעשה לפנחא בממון ע"ש. לפ"ז לא קשה מה שהקשה הח"ס על הרי"ף דהכתיבה הוי סימן מובהק וגם דברי הרמ"א אתיין כפשטן דאפי' אי לא ידעו שהי' לו כיס של צדקה צריך ליתן אותו לצדקה דבממון לא חיישינן לפנחא ומהתימה מהח"ס והאחרונים שלא הזכירו כלום מדברי הרא"ש האלו:

פרק ה

הלכה ג

שלח תלמידו אמור לו אתם כתיב. כתב שהוא אינו יכול לכנוס שם אין מחויב לו כלל והוא תמוה דבשביל שנסתם הפתח דמצד זה על כן לא יוכל לשלוח שלוחו וגדולה מזו קיי"ל בר"מ ה' תרומות (פ"ז הי"ב) דהערל וכל הטמאין אע"פ שהן אסורין לאכול בתרומה נשיהן ועבדיהן אוכלין ומכ"ש בזה, אולם הפי' הברור דהא אתם כתיב היינו כמו שאמרו שם בתחלה דאתם וביתכם כתיב ואשת בעזרה מנין וא"כ מוכח דכהן אינו יכול ליקח המעשר וז"פ וכן פי' הפ"מ: